

2019 gıda ticareti tehlikede mi?

AVRUPA'DA PATATES
RUSYA'DA BUĞDAY

Geleceğin habercisi

Avrupa kıtasında ve Rusya'da görüldüğü üzere ithalat yapılan topraklardaki üretim iklim değişikliği sebebiyle beklenenin çok altına düşüyor. 2017 yılında AB-28'in tahiti elinden alarak en büyük buğday ihracatçısı olan Rusya'nın düşük üretim sebebiyle ihracatı durdurma kararı alabileceği konuşulmaya başlandı. Eylül ayında başlayan bu söylemler gerçeğe dönüşmedi; fakat böyle bir senaryonun gerçekleşmesi halinde Rusya'dan buğday ithal eden ülkeler sıralamasında öncülüğünde tutan Türkiye'nin hem iç talebi karşılama hem de gıda ihracatında olumsuzluklar yaşayacağını öngörmek zor değil.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin raporu, küresel ısınmanın gıdada oluşturacağı tehlike konusunda alarm veriyor. Avrupa'nın patates, Rusya'nın ise buğday üretiminin düşmesi bu öngörüğü doğruluyor. Bu gelişmeler akla, "2019 gıda ihracatı tehlikede mi?" sorusunu getiriyor.

Selvi EREN / İktisadi Kalkınma Vakfı Uzman Yardımcısı

HÜKÜMETLERARASI İklim Değişikliği Paneli (IPCC), 48'inci toplantısını yaptı. Toplantı sonrasında 8 Ekim günü de büyük yankı uyandıran bir küresel ısınma raporu yayımladı. Küresel ısınmanın 1.5°C'nin altında tutulması için radikal değişikliklerin yapılması gerektiği konusunda çağrıda bulunan rapor, eşiğin geçilmesi halinde global ekolojik sistemin çökebileceği uyarısı yapıyor. Bilim insanlarına göre Sanayi Devrimi'nden bu yana 1°C yükselen dünya sıcaklığının korkulan eşiğe yani 1.5°C'ye ulaşması önümüzdeki 12 yıl içinde gerçekleşebilir. Bu bağlamda rant odaklı önceliklerin ekolojik

tahribatı engellemek adına ödemediği bedelin çok daha fazlasını tahribat dolayısıyla ödemek zorunda kalacağı belirtiliyor.

ISINAN GEZEĞEN VE GIDA

Isınan bir gezegenin hava koşullarındaki değişkenlik ve aşırılık anlamına gelmesi gıda güvenliğini de doğrudan riske atıyor. Nitekim iklim değişikliğindeki sert hava koşulları şimdiden tarım üretimini doğrudan etkileyerek gıda fiyatlarını ve ticaret kapasitesini değiştiren etkiler yaratıyor. Kurak geçen 2018'de beklenmedik hava koşulları nedeniyle tüm dünyadaki tarım üretimi ciddi seviyede düştü. Piyasada fiyatların yükselmesine neden olan üretimdeki düşüş, "ekolojik felakete" sadece 0.5°C kalmasının tarım üretim modellerine

doğrudan bağlı olduğunun da çarpıcı kanıtı. **GIDA İHRACATI AZALIYOR**

Bu anlamda gıda ticaretinde ön plana çıkan Rusya ve Almanya, gıda ürünleri ihracatında önemli bir kalemi olan ürünlerdeki azalmayla karşı karşıya kaldı. 2003 yılında yüzyılın kuraklığını yaşayan Avrupa kıtası ile 2010 yılında buğday ihracatını durdurmak zorunda kalan Rusya, 20 yıldan az bir süre içinde benzer kuraklık senaryosuyla karşı karşıya. Küresel buğday üretiminin yüzde 6; Avrupa kıtasındaki patates üretiminin ise yüzde 20 oranında düştüğü açıklandı. Miktarındaki azalmanın yanı sıra ürün kalitesinin de düştüğü yeni hasat dönemi sonucu talebin altında kalan arz açığını kapatmak için korumacı politikalar devreye girerken; tedbirler gıda fiyatlarını sabit tutmak üzerine yoğunlaştı. Bu konuda öne çıkan en büyük endişe, tarımda üretim ve kalitenin giderek daha fazla azalmasıyla ilgili. Küresel ısınma verileri bu durumun devam edeceğini göstererek, gerçeğe en yakın olanın en fazla korkulan senaryo olduğunu ortaya koyuyor.

FARKLI ÜRETİM MODELLERİ

Değişen iklim şartlarına uyum sağlamak için akıllı sulama sistemlerinin geliştirilmesi, daha dayanıklı tohumların üretilmesi başta olmak üzere farklı seçenekler mevcut. Oysa küresel ısınmanın ilerleme hızı, ülke politikalarının ve çiftçilerin uyum sağlama hızının çok üstünde. Üretim modellerini değiştirmek için zaman gerektiği bir gerçek; ancak üretici refahını garanti edebilmek, gıda talebini karşılamak ve ticaret dengesini korumak için olabildiğince hızlı hareket edilmesi gerekiyor.

Türkiye için sıcak mı soğuk mu?

Türkiye'nin de bizzat yaşadığı tarımsal üretimdeki azalma, küresel ısınmanın getirdiği değişkenlere hazırlıklı olmayan üretim modellerinin sallantılı geleceği hakkında somut ipuçları sunuyor. Türk tarımı, öngörülemez olumsuz hava şartlarının yanı sıra yapısal sorunların, kontrol edilemeyen küresel ısınmanın da enfilyonunu tetiklediği; sonraki üretim yılı hakkında belirsizlikler yarattığı bir dönem

geçiyor. Merkez Bankası'nın üçüncü ve dördüncü çeyrek enfilyon raporlarında ön plana çıkan gıda enfilyonu ekim ayında 29.26 olarak hesaplandı. Tarımdaki yapısal sorunlara ek olarak küresel ısınmanın yarattığı değişken hava şartları, Türkiye'nin gıda güvenliğini sağlama konusunda yeni stratejiler geliştirmesini zorunlu kılıyor. Yüksek fiyatları düşürmek ve düşük verimli

üretim açığını kapatmak için ithalata yönelmesi uzun vadeli çözümler sunmuyor. Nitekim ithalat odaklı talep karşılama, diğer ülkelerdeki üretim devamlılığına bağımlı hale gelen bir süreç olarak ilerliyor. Bu anlamda ihracatın devamlılığı ve iç piyasadaki fiyat istikrarı için ithalata ihtiyaç duyan Türkiye'nin ithalat-ihracat stratejilerini yeniden gözden geçirmesi gerekebilir.